

Uchwała nr 207
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 15 lipca 2026 r.
w sprawie opinii o poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052), uchwała się, co następuje:

§ 1

1. Rada Działalności Pożytku Publicznego, zwana dalej "Radą", negatywnie opiniuje poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oznaczony numerem RPW/22552/2026.
2. Rada pozytywnie ocenia cel polegający na zapewnieniu ciągłości i przewidywalności realizacji zadań na rzecz Polonii i Polaków za granicą. Projektowany mechanizm wymaga jednak zasadniczej zmiany.

§ 2

1. Projektowany art. 4e nie określa, czy zlecenie realizacji zadań Fundacji "Pomoc Polakom na Wschodzie" im. Jana Olszewskiego następuje z pominięciem otwartego konkursu ofert.
2. Uzasadnienie projektu przewiduje pominięcie konkursu, lecz rozwiązania tego nie zamieszczono w tekście normatywnym. Uzasadnienie nie może zastępować przepisu ustanawiającego wyjątek od zasad zlecania zadań publicznych.
3. Art. 3 ust. 5 ustawy wyraźnie wyłącza stosowanie rozdziału 2 działu II wobec zadań finansowanych z części budżetowej Kancelarii Senatu. Projekt nie określa analogicznej relacji dla środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw zagranicznych.

4. Brak jednoznacznego powiązania projektowanego art. 4e z art. 11 ustawy powoduje niepewność co do trybu zlecenia zadania, zawarcia umowy oraz stosowania przepisów o kontroli i sprawozdawczości.

§ 3

1. Projektowany art. 4e ust. 1 przewiduje, że minister może zlecić realizację zadania. Ustęp 2 stanowi natomiast, że Fundacja otrzymuje dotację w wysokości co najmniej 30 000 000 PLN rocznie.
2. Projekt nie rozstrzyga, czy obowiązek przekazania dotacji powstaje również wtedy, gdy minister nie zleci zadania albo nie stwierdzi wystąpienia szczególnych warunków.
3. Pojęcie "szczególnych warunków w państwach" nie zostało zdefiniowane ani powiązane z kryteriami oceny. Nie określono również sposobu dokumentowania przesłanek zastosowania tego trybu.
4. Projekt nie reguluje zasad zawarcia umowy, planowania rzeczowo-finansowego, ustalania mierników, sprawozdawczości, kontroli oraz zwrotu niewykorzystanych środków.
5. Dopuszczenie finansowania bieżących kosztów funkcjonowania Fundacji nie zostało ograniczone limitem ani obowiązkiem przypisania kosztów do powierzonych zadań.

§ 4

1. Fundacja "Pomoc Polakom na Wschodzie" im. Jana Olszewskiego formalnie spełnia przesłanki uznania jej za organizację pozarządową w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy. Jest osobą prawną niebędącą jednostką sektora finansów publicznych i niedziałającą w celu osiągnięcia zysku.
2. Formalna kwalifikacja wynikająca z art. 3 ust. 2 ustawy nie oddaje jednak rzeczywistej pozycji ustrojowej Fundacji. Została ona ustanowiona przez przedstawiciela Skarbu Państwa, a nadzór nad jej działalnością sprawuje Minister Spraw Zagranicznych.

3. Zgodnie ze statutem Fundacji wszystkich członków Rady Fundacji powołuje Minister Spraw Zagranicznych. Rada Fundacji jest organem stanowiącym, nadzorczym i opiniującym oraz powołuje i odwołuje Prezesa i pozostałych członków Zarządu Fundacji.
4. Minister Spraw Zagranicznych posiada zatem bezpośredni wpływ na 100% składu Rady Fundacji oraz pośredni wpływ na 100% składu Zarządu Fundacji. Zależność Fundacji od administracji rządowej ma w konsekwencji charakter pełny w płaszczyźnie personalno-ustrojowej.
5. Fundacja pozostaje odrębną osobą prawną i formalnie zachowuje status organizacji pozarządowej. W ujęciu systemowym nie odpowiada jednak modelowi autonomicznej organizacji społeczeństwa obywatelskiego, której organy są kształtowane niezależnie od administracji publicznej.
6. Określenie Fundacji mianem organizacji pozarządowej jest uzasadnione wyłącznie jako odwołanie do definicji legalnej zawartej w art. 3 ust. 2 ustawy. Nie powinno służyć przedstawianiu Fundacji jako niezależnego partnera społecznego ani jako reprezentanta autonomicznego sektora pozarządowego.
7. Projektowany mechanizm nie stanowi typowego przypadku współpracy administracji publicznej z niezależną organizacją pozarządową. Oznacza finansowanie odrębnej osoby prawnej pozostającej pod pełną kontrolą personalno-ustrojową organu administracji rządowej, który jednocześnie ma być dysponentem dotacji, podmiotem zlecającym zadania i organem nadzoru.

§ 5

1. Imienne wskazanie jednego podmiotu oraz zapewnienie mu ustawowej minimalnej dotacji ogranicza stosowanie zasad uczciwej konkurencji i jawności w zakresie objętym projektowanym przepisem.
2. Uzasadnienie projektu nie przedstawia analizy rozwiązań alternatywnych ani kryteriów potwierdzających konieczność ustawowego uprzywilejowania Fundacji.
3. Uzasadnienie określa Fundację jako "państwowego operatora", chociaż obowiązujące przepisy nie nadają jej takiego statusu. Jeżeli Fundacja ma wykonywać

tę funkcję, ustawa powinna określić jej szczególne zadania, zasady wyboru dalszych realizatorów, standardy jawności oraz mechanizmy kontroli i odpowiedzialności.

4. Projekt nie znosi kompetencji Senatu określonych w art. 4d ustawy. Tworzy jednak dodatkowy mechanizm, którego relacja do obowiązującego modelu zlecania zadań nie została dostatecznie określona.
5. Przepis dotyczący dotacji w 2026 r. powinien zostać zamieszczony jako odrębny przepis epizodyczny ustawy nowelizującej.

§ 6

Rada wnosi o niekontynuowanie prac nad projektem w obecnym brzmieniu. Ponowne przedłożenie projektu powinno zostać poprzedzone określeniem trybu zlecenia, kryteriów zastosowania wyjątku, zasad rozliczalności oraz mechanizmu okresowej oceny rozwiązania.

§ 7

Niniejszą uchwałę należy przekazać:

- 1) Marszałkowi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
- 2) Przewodniczącemu Komitetu do spraw Pożytku Publicznego.

§ 8

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący
Rady Działalności Pożytku Publicznego
Michał Braun
Maciej Kunysz